

СЕКЦІЯ 5. СОЦІАЛЬНІ СТРУКТУРИ ТА СОЦІАЛЬНІ ВІДНОСИНИ

ДАВИДЮК С.О.,
*студентка спеціальності «Соціальна робота»
Національного університету «Запорізька політехніка»;*

БАЛУХТІНА О.М.,
*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри «Соціальна робота»
Національного університету «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Тема неформальної освіти є доволі актуальною, тому що людина завжди хоче розвиватись та вдосконалюватись. Зараз в Україні через воєнне вторгнення росії спричинено безпрецедентні виклики для мільйонів осіб. Багато людей втратили роботу, домівки, доступ до формальної освіти. Також переїзд до нового, більш безпечного міста, може призвести до втрати базових навичок, пов'язаних з соціалізацією та психологічним станом.

Неформальна освіта – це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій [1]. С.Г. Овчаренко визначає такі функції неформальної освіти:

- 1) розвиваюча – розвиток вміння самостійно вчитися, сприяння саморозвитку молоді;
- 2) профадаптаційна – підвищення професійної кваліфікації учасників;
- 3) формування конкурентоспроможності, адаптація до сучасних вимог ринку працевлаштування;
- 4) навчальна – поглиблення та розширення знань, отримання нових знань та предметних компетенцій, доповнення освітніх пропозицій;
- 5) громадянська – сприяння розвитку демократії та формуванню громадянського суспільства, зростання громадянської активності;
- 6) дозвіллева – організація змістовного вільного часу учасників;

7) психологічна – створення умов для зростання мотивації молоді, розвитку їх особистості [2, с. 100–101].

Також необхідно виділити наступні корисні функції неформальної освіти для сучасної України:

1. Забезпечити людей новими навичками та знаннями, необхідними для працевлаштування. Зараз в сучасному світі на місце більш традиційних робіт та професій приходять нові.

2. Допомогти людям розпочати власний бізнес, так як неформальна освіта може навчити людей основам підприємництва (маркетинг, фінанси, ведення бухгалтерського обліку).

3. Надати людям психосоціальну підтримку, тобто це місця, де люди можуть зустрітись з іншими, поділитися своїм досвідом та отримати підтримку.

4. Підготувати людей до відбудови країни.

Форми неформальної освіти: очна (тренінги, майстер-класи, семінари, майстерні тощо), дистанційна (дистанційні курси, вебінари). Засадами, що забезпечують ефективність неформальної освіти (за Л. Олівером) є: рівність і демократія; діалогічність; доброзичливість; активність життєвої та громадянської позиції; особиста відповідальність; взаємодопомога як передумова досягнення спільних цілей; свобода вибору; відсутність нав'язування певних думок та способів діяльності. Значення неформальної освіти у процесі соціалізації визначає такі етапи внутрішніх перетворень особистості (за С. Зінченко):

1) прийняття відповідальності за власні цілі, дії та їх майбутні результати;

2) емоційне переживання щодо визначених цілей, дій та їх результатів;

3) безпосередня реалізація дій у процесі неформальної освіти;

4) усвідомлена оцінка отриманих результатів власної активності [2, с. 104].

О. Сандецька описує наступні наявні моделі оцінювання результатів освіти:

1. Технологічна модель – передбачає оцінювання досягнення освітніх цілей незалежно від обставин; оцінка відображає об'єктивні знання. Прикладом такої моделі в Україні є ЗНО/НМТ (зовнішнє незалежне оцінювання; національний мультимедійний тест), орієнтоване на констатацію фактів щодо підготовленості його учасників. Вона не може використовуватися у системі неформальної освіти, оскільки передбачає наявність стандартів і нормативів, не враховуючи стани суб'єктів навчання.

2. Модель суб'єктної оцінки Д. Кіркпатріка – базується на оцінюванні декількох рівнів освітньої діяльності: а) рівень реакції визначається засобами анонімного опитування за закінченням навчального курсу щодо задоволеності одержаними знаннями та процесом навчання; б) рівень навченості (засвоєння знань і умінь) характеризується через виконання навчальних завдань; в) рівень збереження (підтвердження точного рівня навченості третіми особами – роботодавцями, колегами, членами сім'ї); г) рівень результатів (непряме оцінювання без кількісного відображення в конкретних показниках). Ця модель є більш доцільною для системи неформальної освіти, оскільки відображає не тільки наявну ситуацію, але й вектор розвитку суб'єктів освітнього простору.

Отримати неформальну освіту можна завдяки освітнім платформам не тільки за гроші, а й безкоштовно. Це можуть бути як різні світові організації (ООН, ЮНЕСКО, Європейський Союз, Рада Європи) так і громадські проекти (Prometheus, EdEra). Цілі цих організацій для молоді: формування активної громадянської позиції підростаючого покоління; сприяння соціалізації школярів в суспільстві; збільшення соціальної та професійної компетенції молоді; набуття мотивації до навчання в цілому; формування стратегічних життєвих цілей випускників загальноосвітніх навчальних закладів; вирішення соціальних проблем місцевого масштабу; вдосконалення процесу професійної орієнтації молоді. Зараз в Україні розвивається «Дія. Освіта» – платформа яка надає знання в різних сферах абсолютно безкоштовно там є гайди, освітні серіали, тести, симулятори, вебінари, подкасти та події. Це доволі цікава та корисна програма для українців різного віку з самоосвіти.

У березні 2024 р. проведено соціологічне дослідження серед студентів НУ «Запорізька політехніка». Мета дослідження – визначити напрями, поширеність і мотиви залученості студентів до неформальної освіти поза межами університету. Опитування було анонімним та проведено за допомогою Google Forms і складалось із 14 питань. В опитуванні взяло участь 25 учасників, серед яких: 12 осіб 18-20 років, 10 осіб 20+ років та 3 людини до 18 років; 84% опитаних жіночої статі, а 16% чоловічої статі. Основні спеціальності, на яких навчаються респонденти: 56% – соціальна робота, 12% – готельно-ресторанна справа, 12% – фінанси, банківська справа та страхування, 8% – соціальне забезпечення, 4% – електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, 4% – менеджмент, 4% – прикладна механіка. Наведемо основні результати дослідження. Основний вид неформальної освіти, який використовується студентами професійні курси, тренінги (80%), онлайн освіта (68%), професійні стажування (20%). Найпопулярнішою сферою знань є гуманітарні та

соціальні науки (психологія, мовознавство, соціальна робота, політологія тощо) 68%, управління, маркетинг і фінанси – 32%, дизайн – 28%, ІТ-сфера – 16% та 4% технічні науки (рис. 1).

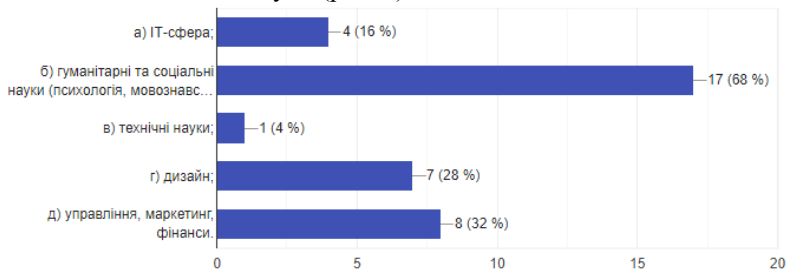

Рис. 1. Яким сферам знань ви надаєте перевагу?

Через високий рівень небезпеки, більшість займається онлайн – 92% (23 людини), а офлайн – 8% (2 особи). Основним мотивом до неформальної освіти є отримання нових знань та навичок (88%), особистісні мотиви (самопізнання, саморозвиток, лідерські навички тощо) (60%), бажання змінити фах (20%), прагнення зробити свій внесок у розвиток суспільства (16%). Більшість респондентів (64%) приділяють від 2-5 годин на тиждень на навчання, до 1 години – 24%, понад 5 годин – 8%, не приділяє увагу заняттям одна людина (4%) з причини браку часу та коштів. Провідною онлайн-платформою для вивчення є Prometheus (40%), Genius space (24%), EdEra (16%) і низка інших ресурсів таких як Coursera, платформа соціальної освіти та різні бізнес-платформи. Стосовно витрачених коштів: нічого не витрачають – 52%, від 1 до 5 тис. грн – 28%, до 1 тис. грн – 12%, більше ніж 5 тис. грн. Неформальна освіта дає ще низку корисних речей: отримання досвіду (21 особа), розвиток навичок (19 осіб), нові знайомства (10 осіб), можливість підвищити кваліфікацію (9 осіб) та участь у громадській діяльності та волонтерстві. На питання чи є у вас бажання незабаром отримати неформальну освіту в іншій галузі 56% відповіли що так, а 44% – ні. Для узагальнення, останнє питання було направлене на розуміння оцінки якості освіти самими студентами: в результаті 48% вважають, що все задовільно, але є бажання приділяти більше часу; 36% – все добре; 16% – недостатньо.

Отже, неформальна освіта на зараз залишається доволі популярною, не зважаючи на воєнне вторгнення РФ. Доказом цього виступає проведене соціологічне опитування, де із 25 респондентів лише один не отримує неформальну освіту. Серед основних напрямів є гуманітарні та соціальні науки, на другому місці – управління, маркетинг, фінанси і третя сфера –

це дизайн. Мотивація для отримання такої освіти наступна: отримання нових знань та навичок, особистісні мотиви (самопізнання, саморозвиток, лідерські навички тощо), бажання змінити фах, прагнення зробити свій внесок у розвиток суспільства. Загалом можна сказати, що неформальна освіта відіграє важливу роль для студентів, так як це може бути дуже зручно та швидко, якщо порівнювати з формальною освітою.

Список використаних джерел

1. Про освіту: Закон України (в редакції від 24.03.2024 р.) №2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Теорія і практика організації неформальної освіти молоді : навчальний посібник / Надія Павлик. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 162 с.